

Література

1. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: [монография] / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. — К.: Либра, 2003. — 280 с.

2. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення: [монографія] / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. — Донецьк: НАН України. Ін-т економіки промисловості, 2006. — 408 с.

Кузьомко В. М.,

канд. екон. наук, доцент

Kuzomko V. M.,

candidate of Economic Sciences,

[Metadata, citation and](#)

of Vadym Hetman Kyiv National Economic University

економічний університет імені
Вадима Гетьмана», Україна

of Vadym Hetman Kyiv National
Economic University, Ukraine

ГНОСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ФЕНО- МЕНІВ РИЗИКУ І НЕБЕЗПЕКИ

Розглянуто сутність феноменів ризику і небезпеки. Проаналізовано основні спільні і відмінні риси між ними. Визначено можливості і перспективи інтеграції теорії економічної безпеки і ризик-менеджменту.

GNOSIOLOGICAL ASPECTS OF CORRELATION OF THE PHENOMENA OF RISK AND DANGER

Essence of the phenomena of risk and danger is considered. Basic general and excellent features are analysed between them. Possibilities and prospects of integration of theory of economic security and risk management are certain.

Динамічний розвиток теорії економічної безпеки супроводжується введенням в економічну термінологію нових понять, актуалізуючи наукові дослідження, спрямовані як на їх сутнісну ідентифікацію, так і встановлення співвідношення з уже існуючими економічними поняттями і категоріями. Одним з таких понять є поняття «небезпека».

Феномен небезпеки є вихідним при формуванні методологічного базису теорії економічної безпеки. Він обумовлює суть безпеки певної системи., визначає зміст діяльності, спрямованої на її формування і підтримку.

Багатогранність форм прояву і множинність аспектів, які виділяються науковцями в процесі дослідження небезпеки, зумовили існування багатьох її трактувань: як цілком усвідомлюваної, але не фатальної ймовірності (можливості) нанесення шкоди [1, с. 15]; об'єктивно існуючої можливості негативного впливу на певний об'єкт або процес ([2, с. 21; 3, с. 27; 4, с. 11] та ін.); нега-

тивної властивості живої і неживої матерії, яка здатна завдавати шкоди самій матерії: людям, природному середовищу, матеріальним цінностям [5, с. 10] тощо.

Узагальнення визначень феномена, дозволяє виокремити базові його ознаки: можливий характер події і завдана шкода (збиток) у результаті її настання. В своїй єдності ці ознаки зближують феномени небезпеки і ризику, що часто призводить до їх повного ототожнення [6, с. 1221; 7, с. 1123] чи намагання пов'язати небезпеку з якісним відображенням ймовірної шкоди, а ризик — з її кількісною оцінкою ([5, с. 13; 8, с. 12] та ін.).

Відмічаючи схожість феноменів ризику і небезпеки, принципово важливо, на нашу думку, їх розрізнити. Бо небезпека і ризик — не одне й те ж. І тут проблема не лише термінологічного, але й методологічного характеру: конкретні явища і процеси, з якими зіштовхуються суб'єкти господарювання в процесі своєї діяльності, і які можуть на них впливати негативно, повинні досліджуватися з позицій ризикології чи теорії економічної безпеки.

Якщо невизначеність настання майбутньої події зближує феномени ризику і небезпеки між собою, то сама характеристика цієї події з точки зору ґносеологічного підходу дозволяє їх розмежувати.

Ризик і небезпека характеризують події, які мають небажані для суб'єкта наслідки. Однак щодо небезпек — це завжди можливість зазнати шкоди, втрат (тобто негативних наслідків з точки зору природи об'єкту безпеки), для ризику — не лише втрат, але й можливість відхилення від очікуваного результату [9, с. 30].

Для ризику майбутні наслідки хоч і мають імовірнісний характер, принаймні один з них є для суб'єкта небажаним, а інші — бажані порівняно з ним. Наслідки ж можливої реалізації небезпек завжди є небажаними.

Ризик пов'язаний з ситуаціями, в яких майбутні результати подій певним чином залежать від суб'єкта прийняття рішення (так звані ситуації вибору) [10, с. 150]. Небезпеки переважно не є наслідком його дій або рішень.

У ситуації ризику окремі майбутні результати події (з множини можливих) є для суб'єкта очікувані, оскільки заради їх одержання він і йде на ризик. Очікуваність не завжди є характерною ознакою небезпек: суб'єкт може навіть і не підозрювати, що в певний час перебуває в небезпеці.

Вищенаведена характеристика феноменів ризику і небезпеки дозволяє, з одного боку, чітко їх розмежувати, а з іншого — визначає можливості часткового застосування розробленого в ризикології методичного інструментарію кількісного аналізу ризиків

до оцінювання ймовірності та величини негативних наслідків реалізації небезпек.

Література

1. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность / Вечканов Г. С. — СПб. : Вектор, 2005. — 256 с.
2. Економічна безпека: [навч. посіб.] / [Варналій З. С., Мельник П. В., Тарангул Л. Л. та ін.] ; за ред. З. С. Варналія. — К. : Знання, 2009. — 647 с.
3. Северцев Н. А. Системный анализ и моделирование безопасности: Учеб. пособие / Н. А. Северцев, В. К. Дедков. — М. : Высш. шк., 2006. — 462 с.
4. Экономическая и национальная безопасность: [учебник] / [под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. П. Гончаренко. — М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. — 543 с.
5. Ветошкин А. Г. Технологичный риск и безопасность / А. Г. Ветошкин, К. Р. Таранцева. — Пенза : Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2001. — 171 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. — К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
7. Большой толковый словарь русского языка. / Сост. и гл. ред. С. А. Кузнецов. — СПб. : Норинт, 2000. — 1536 с.
8. Зеркалов Д. В. Безпека життєдіяльності: [навч. посіб.] / Зеркалов Д. В. — К.: Основа, 2011. — 526 с.
9. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. — К. : КНЕУ, 2004. — 480 с.
10. Луман Н. Понятие риска / Н. Луман // THESIS. — 1994. — Вып. 5. — С. 135—160.

Литюга Ю. В.,

канд. экон. наук, доцент
кафедры экономики
предприятий,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ОРГАНІЗАЦІЯ РИЗИК- МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ризик-менеджмент є обов'язковим елементом управління підприємством. Від ефективності його побудови залежить рівень розвитку всього підприємства, його конкурентна позиція.

Lityuga Y. V.,

PhD, associate professor
of the economy of enterprises
department
of Vadym Hetman Kyiv National
Economic University, Ukraine

ORGANIZATION OF RISK MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE

Risk management is an essential element of enterprise management. From the efficiency of its construction depends on the level of development of the company, its competitive position.